

Tanítási tervezet

1. Alapadatok

Az óra időpontja: 2024.04.16. 11:00-11:45 (4. óra)

Iskola, osztály: gyakorló iskola, 7. a osztály, 31 fő

Iskola neve és címe: ELTE Radnóti Miklós Gyakorló Általános Iskola és Gyakorló Gimnázium, Budapest 1146, Cházár András u. 10.

Tanít: Kraus Harry Csanád

Témakör megnevezése: Európa földrajza

Tanítási egység (téma) címe: Oroszország

Az óra (jellemző) típusa: Új ismereteket feldolgozó óra

2. Tantervi követelmények

2.1. A tanítási óra oktatási céljai:

- Oroszország határának, népességének nagyságával, kiterjedésével való megismerkedés.
- Az ország társadalmi és gazdasági fejlettségének kétarcúságának felismerése.
- A tanuló megismerje az Oroszországra jellemző társadalmi-gazdasági helyzetét, illetve képes legyen elhelyezni Európa és a világ viszonylatában.

2.2. A tanítási óra képzési, fejlesztési céljai:

- A témakörben tárgyalt folyamatok összefüggésekben való látásának a megalapozása.
- Oroszország térségeinek jellemzése, komplex vizsgálata.
- Az ábrák és képi anyagok elemzésének a gyakorlása. Oroszországot bemutató ábrák, források, modellek és animációk elemzésével az ábraelemző képesség, a logikus gondolkodás fejlesztése.
- Oroszország tájainak és térségeinek megismerésével és elemzésével a térszemlélet fejlesztése.
- A térképhasználat és a tájékozódás fejlesztése.
- A földrajzi fogalmak használatának a fejlesztése.

2.3. A tanítási óra nevelési céljai:

- Ok-okozati összefüggések meglátása.
- Fegyelmezett munkavégzés.

2.4. Oktatási követelmények:

a. Fogalmak:

- új: transzibériai vasútvonal
- megerősítendő: népsűrűség, népességeloszlás, egyenlőtlen népességeloszlás, stagnáló népesség, gazdasági fejlettség, Európa és Ázsia természetföldrajzi határa, fosszilis energiahordozó, Urál-hegység, Volga

b. Folyamatok:

- új: -
- megerősítendő: a társadalom vidékről, városokba történő elvándorlása

c. Összefüggések:

- új: Európa Oroszország egyenlőtlen népsűrűségének megértése, energiafüggőség
- megerősítendő: a vidékről, városokba történő elvándorlás okai

d. Megfigyelések, vizsgálatok, kísérletek: -

e. Fejlesztendő készségek, kompetenciák (mit, mivel?)

- Az összefüggések felismerésének segítése és az ok-okozati gondolkodás fejlesztése az ábra elemzéseken keresztül.
 - Együttműködő készség fejlesztése páros munkával.
- f. Főbb tanulói tevékenységek:
- Válaszadás a tanári kérdésekre.
 - A feladatlap kitöltése.
 - Jegyzet készítése.

3. Szemléltető és munkaeszközök

- Számítógép, kivetítő, okostábla
- PowerPoint (PPT)
- Feladatlap: ábrák, térképek, diagrammok

4. Felhasznált irodalom

Kerettanterv 2020

https://geogo.elte.hu/images/Foldrajz_Altalanos_iskola.pdf

Balázs Brigitta – F. Kusztor Adél: Földrajz 7-8. Tankönyv. Oktatási Hivatal 2021. 158-159. oldal.

https://www.tankonyvkatalogus.hu/pdf/OH-FOL78TB_teljes.pdf

Arday István – Szöllősy László: Földrajz 7-8. Tankönyv. Oktatási Hivatal 2021. 122-123. oldal.

https://www.tankonyvkatalogus.hu/pdf/OH-FOL78TA_teljes.pdf

Földrajzi Atlasz Középkorúaknak. Oktatási Hivatal 2021.

https://www.tankonyvkatalogus.hu/pdf/FI-506010903_2_teljes.pdf

5. Mellékletek jegyzéke

- 5.1. PPT
- 5.2. Balkán-félsziget országainak település feladata
- 5.3. Oroszország feladatlap
- 5.4. Oroszország feladatlap megoldásai

Az óra részletes felépítése

Idő	Az óra menete	Didaktikai mozzanat	Didaktikai módszer	Munkaforma	Eszköz
11:00-11:01	Megérkezés, névtábla, az óra menetének ismertetése, célkitűzés megfogalmazása.	-	-	-	-
11:01-11:05	Balkán-félsziget országai feladatlap ellenőrzésének befejezése. 2. Feladat ellenőrzésére nem jutott idő az előző órán.	Feladat ellenőrzése	A feladat ellenőrzésének koordinálása	Tanulói közlés	Tanár: PPT (5.1. melléklet), helyes megoldások kivetítése. Diák: Feladatlap (5.2. melléklet)
11:05-10:20	A diákok önállóan vagy párokban dolgozva megoldják az első két feladatot a nyomtatott feladatlapról. 1. Feladat: Transzibériai vasútvonal megismerésén keresztül, Oroszország határainak, nagyságának érzékeltetése. A diákok elolvassák a forrást, majd értelmezik és a számukra szükséges információkat kigyűjtik belőle. Az atlaszuk segítségével kitöltik a térképet. A Google térkép használatával megállapítják a távolságokat. 2. Feladat: Oroszország adatainak rögzítése méret, népesség, elhelyezkedés vonatkozásában. Az ábrák, az atlasz és az internet segítségével kiegészítik a szöveg hiányzó részeit. A feladatlaphoz csatolt ábrákról megállapításokat tesznek és az információkat a kiegészítéshez felhasználják.	Új ismeret feldolgozása	Feladatvégzés tanári útmutatással	Egyéni vagy páros munkavégzés	Tanár: PPT (5.1. melléklet), a feladatlapon szereplő ábrák kivetítése színes és nagyobb méretben az értelmezhetőséget segítve. Diák: Feladatlap (5.3. melléklet), + Atlasz
11:20-11:25	A tanár kivetíti a feladatokat, majd a megoldásokat közösen megbeszélik. A tanulók ellenőrzik, ha kell javítják a saját megoldásaikat. A tanulók megoldásain keresztül megerősítésre kerülnek az	Feladat ellenőrzése	A feladat ellenőrzésének koordinálása	Tanulói közlés	Tanár: PPT (5.1. melléklet), az egyes feladatok kivetítése az

	országgal kapcsolatos sajátosságok.				ellenőrzés követetőségének érdekében. Diák: Feladatlap (5.3. melléklet)
11:25-11:30	A tanár ábrák és képek segítségével bemutatja Oroszország népességének helyzetét és a diákokkal közösen megállapításokat tesznek. A diákok jegyzetet készítenek a 3. Feladat keretében.	Új ismeret feldolgozása	Ábraelemzés, képelemzés a tanár koordinálásával.	Frontális, irányított tanári kérdések által a téma feldolgozása.	Tanár: PPT (5.1. melléklet), ábrák és képek kivetítése Diák: Feladatlap (5.3. melléklet)
11:30-11:38	A diákok önállóan vagy párokban dolgozva megoldják a negyedik feladatot a nyomtatott feladatlapról. 4. Feladat: Oroszország energiahordozóinak, nyersanyagainak, iparának megismerése. A tanulók az ábrák értelmezését követően, az atlasz segítségével megválaszolják a kérdéseket, majd partársukkal megosztják az általuk összegyűjtött információkat.	Új ismeret feldolgozása	Feladatvégzés tanári útmutatással	Páros munkavégzés	Tanár: PPT (5.1. melléklet), a feladatlapon szereplő ábrák kivetítése színes és nagyobb méretben az értelmezhetőséget segítve. Diák: Feladatlap (5.3. melléklet) + Atlasz
11:38-11:45	A tanár kivetíti a feladatokat, majd a megoldásokat közösen megbeszélik. A tanulók ellenőrzik, ha kell javítják a saját megoldásaikat. A tanulók megoldásain keresztül megerősítésre kerülnek Oroszország iparával kapcsolatos tények és ok-okozati összefüggések.	Feladat ellenőrzése	A feladat ellenőrzésének koordinálása	Tanulói közlés	Tanár: PPT (5.1. melléklet), a feladatot kivetíti az ellenőrzés követetőségének érdekében. Diák: Feladatlap (5.3. melléklet)

5.1. PPT

https://docs.google.com/presentation/d/1ec8PRK2_pQvTBBO3NeW9zi_4gawXgx/edit?usp=sharing&ouid=105526813974276577082&rtpof=true&sd=true

5.2. Balkán-félsziget országainak település feladata - Az ellenőrizendő feladat

2. Melyik városokra ismersz rá a szövegek alapján? Írd a nevüket a megfelelő szövegrészlet mögé és jelöld be a megnevezett településeket a vaktérképen.

1. Az Isztriai-félsziget modern kikötővárosa. A függetlenség elnyerése óta ezen keresztül bonyolódik az ország tengeren túli kereskedelme. Az ország legfontosabb teherkikötője, a kikötői iparágak jelentősek (kőolaj és földgáz).

2. A tartomány székhelye, az ország második legnagyobb városa a Duna partján. Régi vásárváros, a vajdasági magyar kulturális élet központja.

3. Száva partján fekvő főváros, amely az ország tudományos, gazdasági központja. Fontos kereskedelmi utak metszéspontjában fekszik. A rómaiak Emona néven alapítottak itt várost. A lakosság száma 300 ezer körül van.

4. Az ország második legnagyobb városa és legforgalmasabb kikötője. Közlekedési csomópont, fontos vasútvonalak találkozásának helye, közvetlen összeköttetéssel rendelkezik Isztambullal és Szófiával.

5. Száva-parti főváros. Kiterjedt agglomerációval rendelkezik, az ország teljes népességének $\frac{1}{4}$ koncentrálódik a térségbe.

6. Régi magyar nevén Ragusa, kikötőváros az ország legdélibb részén, az Adria partján. Európa egyik legjelentősebb turisztika célpontja, a világ minden részéről vonzza a látogatókat. Az Adria „gyöngyének” is szokás nevezni a várost.

7. A Balkán-félsziget kapujában, a Duna és a Száva összefolyásánál fekszik a város, korábban Nándorfehérvár néven volt ismert. Az ország legnagyobb városa és a fővárosi rang tulajdonosa.

8. Fontos kikötőváros az Adriai-tenger partján. A kikötőbe érkező nyersanyagok (elsősorban a kőolaj) feldolgozására finomítók és egyéb vegyi üzemek épültek. Ausztria és Magyarország irányába nagy átmenő forgalmat bonyolít le, korábban az Osztrák-Magyar Monarchia haditengerészetének központja.

9. Az ország második legnagyobb városa, neves és jelentős egyetemmel rendelkezik. Fontos gazdasági és kulturális centrum. Az egyik legjelentősebb jugoszláv ipari központtá fejlődött (vasúti járműgyártás és gépjárműgyártás), később nehézipara súlyos válságba került.

10. A Vajdaság második legnépesebb városa. A legnépesebb magyar közösség él itt a településen.

11. A lakosság száma az elővárosokkal együtt 3,5 millió fő, az ország népességének $\frac{1}{3}$ koncentrálódik a főváros környékére. Több híres és nevezetes látványossága, a világörökségek listájára is felkerült. Kedvelt turistacélpont. 2004-ben Olimpiát rendeztek itt.

5.3. Oroszország feladatlap

1. a) Keresd meg a transzszibériai vasútvonal legfontosabb állomásait a térképen! Jelöld be a városokat és rajzold be az útvonalat!

A végtelen orosz birodalom természeti és kulturális sokszínűségét a legjobban a világ leghosszabb vasútvonala, a Csendes-óceán partjáig két kontinensen át húzódó transzszibériai vonalon fedezhetjük fel. Moszkva, Jekatyerinburg (korábban Szverdlovszk), Omszk, Novoszibirszk és a Bajkál-tó szélén fekvő Irkutszk csak a legfontosabb állomások a végállomásig, Vlagyivosztokig. Aki azonban közelebbi célponton szeretné felfedezni Oroszország különlegességeit, annak a "Volga anyácska" menti városokat: Nyizsnyij Novgorod-ot (korábban Gorkij), a tatár nép és az iszlám vallás hatását magán viselő Kazanyt, a Lada-gyárnak otthont adó Togliattit és a II. világháború egyik legnagyobb csatáját megélt Volgográd-ot (korábban Sztálingrád) ajánljuk úticélként. (MÁV-START)

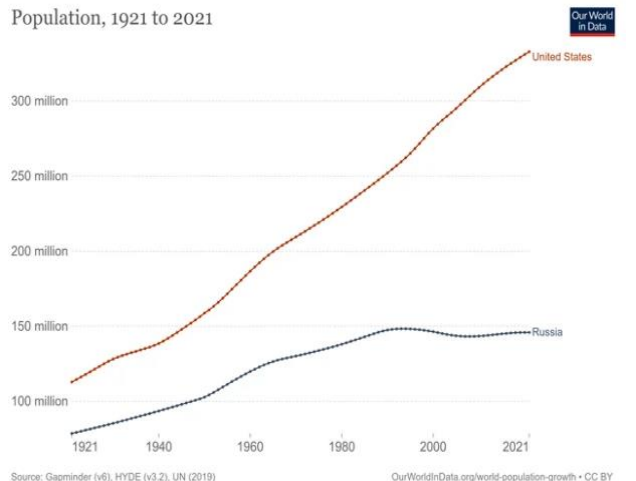
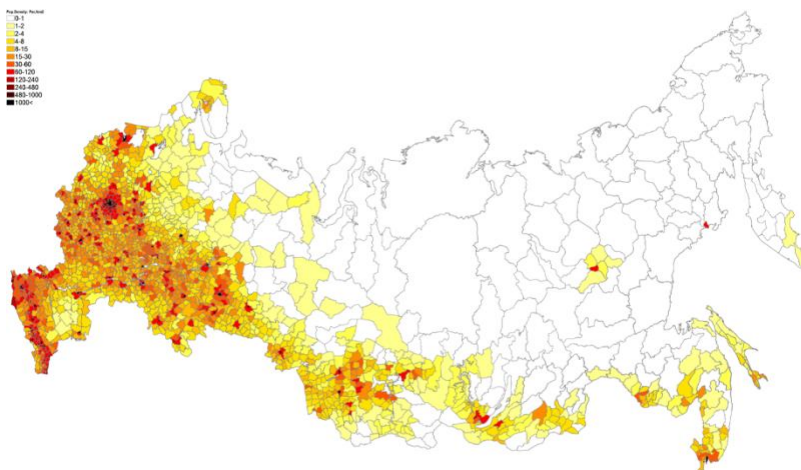

b) Írd le a vonalakra a transzibériai vasútvonal legfontosabb állomásait! Mérd meg a Google Térképen az egymást követő városok távolságát! km - km - km - km - km - km

Hány kilométert tesz meg körülbelül a vonat hat nap alatt? km

2. Egészítsd ki a szöveget a megfelelő kifejezésekkel, az ábra, az atlaszod és az internet segítségével!

Oroszország a Föld területű országa, a lakosság száma pedig megközelítőleg millió fő. Területe hazánkénak közel Fővárosa, a kontinensünk városa, lakosság száma Budapesthez képest nagyobb. A népsűrűség értéke, mint a magyar érték, körülbelül fő/km. Oroszország területén megközelítően észak–déli irányban fut végig az hegység. A hegységet tekintjük és természetföldrajzi határának. Oroszország területének körülbelül egynegyede tartozik-hoz, háromnegyede-hoz. Az ország lakosságának az európai országrészben él. A népesség területi eloszlása Oroszország népességszáma az elmúlt évtizedben A Európa leghosszabb folyója, amelynek a mentén fontos ipari körzet alakult ki. A kőolaj- és a földgázbányászat fő színtere, ahonnan keresztül szállítják el az energiahordozókat az ország többi részébe, illetve exportra.

Source: Gapminder (v6), HYDE (v3.2), UN (2019) OurWorldInData.org/world-population-growth - CC BY

3. Készíts jegyzetet Oroszország népességének helyzetéről!

A verzió:

4. Páros munka! Az atlasz 32., illetve 58. oldala és az ábrák alapján válaszold meg a következő kérdéseket, majd osszátok meg egymással az információkat!

Nevez meg fosszilis energiahordozókat, amelyek megtalálhatóak az ország területén?

Melyik két energiahordozó a legjelentősebb export szempontjából?

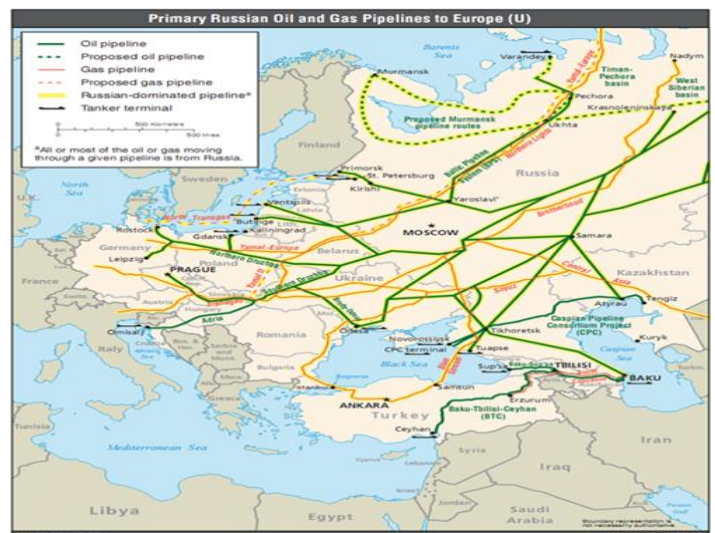
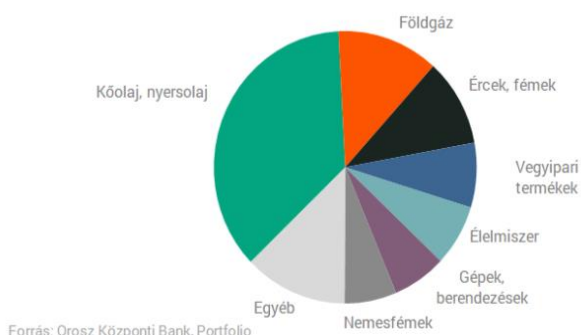
Mi az Oroszországgal való gazdasági kapcsolat jelentősége hazánk és Európa szempontjából?

Osszátok meg egymással az információkat!

Iparágak:

Gazdasági fejlettség:

Az orosz export megoszlása (2021, %)

B verzió:

4. Páros munka. Az atlasz 32., illetve 58. oldala és az ábrák alapján válaszold meg a következő kérdéseket, majd osszátok meg egymással az információkat!

Nevez meg 5 bányászott ércet!

Ha egy ország rendelkezik ezekkel az ásványkincsekkel, akkor milyen iparágak jelenlétére enged következtetni?

Hol helyezkedik el a világban Oroszország gazdasági fejlettség alapján?

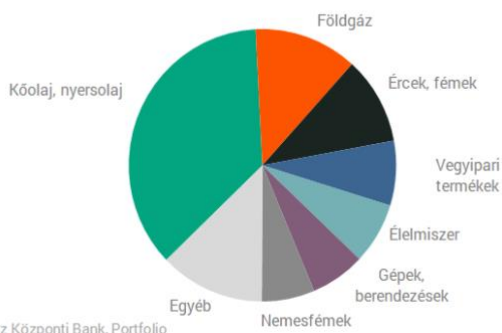
Osszátok meg egymással az információkat!

.....

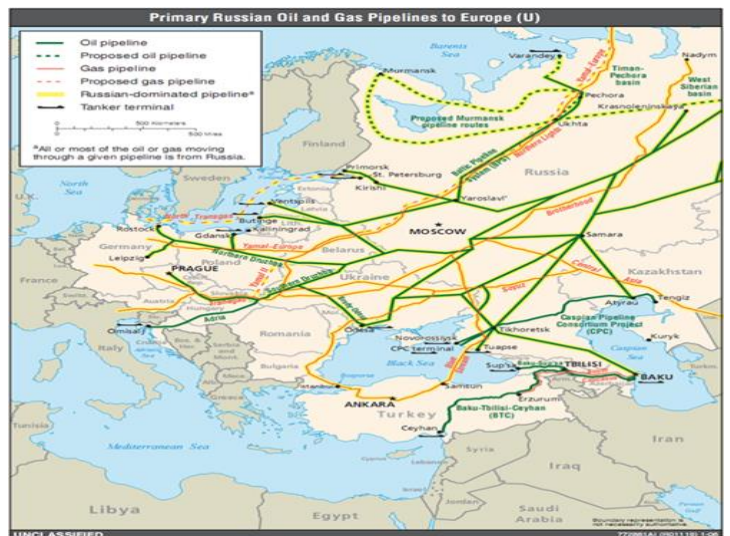
Energiahordozók export:

Gazdasági kapcsolat:

Az orosz export megoszlása (2021, %)

Forrás: Orosz Központi Bank, Portfolio

5.4. Oroszország feladatlap megoldásai

1. a) Keresd meg a transzszibériai vasútvonal legfontosabb állomásait a térképen! Jelöld be a városokat és rajzold be az útvonalat!

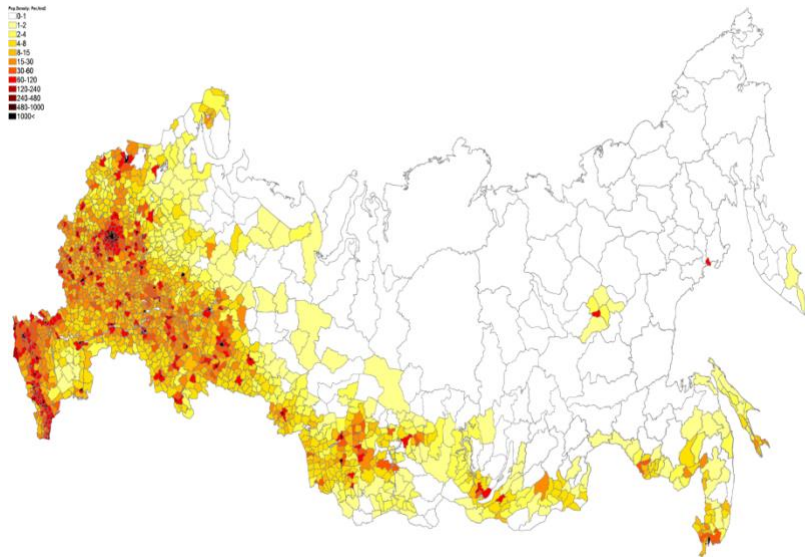
A végtelen orosz birodalom természeti és kulturális sokszínűségét a legjobban a világ leghosszabb vasútvonala, a Csendes-óceán partjáig két kontinensen át húzódó transzszibériai vonalon fedezhetjük fel. Moszkva, Jekatyerinburg (korábban Szverdlovszk), Omszk, Novoszibirszk és a Bajkál-tó szélén fekvő Irkutszk csak a legfontosabb állomások a végállomásig, Vlagyivosztokig. Aki azonban közelebbi célpontra szeretné felfedezni Oroszország különlegességeit, annak a "Volga anyácska" menti városokat: Nyizsnyij Novgorod-ot (korábban Gorkij), a tatár nép és az iszlám vallás hatását magán viselő Kazanyt, a Lada-gyárnak otthont adó Togliattit és a II. világháború egyik legnagyobb csatáját megélt Volgográd-ot (korábban Sztálingrád) ajánljuk úticélként. (MÁV-START)

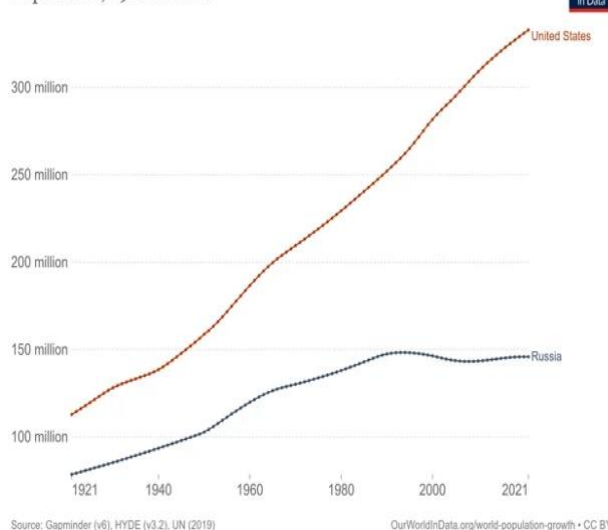
b) Írd le a vonalakra a transzszibériai vasútvonal legfontosabb állomásait! Mérd meg a Google Térképen az egymást követő városok távolságát! Moszkva - 1764 km - Jekatyerinburg - 943 km - Omszk - 639 km - Novoszibirszk - 1885 km - Irkutszk - 3832 km - Vlagyivosztok
Hány kilométert tesz meg körülbelül a vonat hat nap alatt? 9063 km

2. Egészítsd ki a szöveget a megfelelő kifejezésekkel, az ábra, az atlaszod és az internet segítségével!

Oroszország a Föld **legnagyobb** területű országa, a lakosság száma pedig megközelítőleg **146** millió fő. Területe hazánkénak közel **száznolcvanszorosa**. Fővárosa, **Moszkva** a kontinensünk **legnépesebb** városa, lakosság száma Budapesthez képest **hétszer** nagyobb. A népsűrűség értéke **kisebb**, mint a magyar érték, körülbelül **9** fő/km. Oroszország területén megközelítően észak–déli irányban fut végig az **Urál** hegység. A hegységet tekintjük **Európa** és **Ázsia** természetföldrajzi határának. Oroszország területének körülbelül egynegyede tartozik **Európához**, háromnegyede **Ázsiához**. Az ország lakosságának **többsége** az európai országrészben él. A népesség területi eloszlása **rendkívül egyenlőtlen**. Oroszország népességszáma az elmúlt évtizedben **stagnált**. A **Volga** Európa leghosszabb folyója, amelynek a mentén fontos **ipari** körzet alakult ki. A kőolaj- és a földgázbányászat fő színtere **Szibéria**, ahonnan **csővezetékeken** keresztül szállítják el az energiahordozókat az ország többi részébe, illetve exportra.

Population, 1921 to 2021

Source: Gapminder (v6), HYDE (v3.2), UN (2019)

OurWorldinData.org/world-population-growth • CC BY

3. Készíts jegyzetet Oroszország népességének helyzetéről! – A tanári magyarázat során megmutatott szempontok!

Oroszország népességének nagyrésze városokban él.

Oroszországban a falusi és a városi életkörülmények között rendkívül nagy a különbség. Az orosz falvakból nagyon jelentős az elvándorlás.

4. Páros munka. Az atlasz 32., illetve 58. oldala és az ábrák alapján válaszold meg a következő kérdéseket, majd osszátok meg egymással az információkat!

Nevez meg fosszilis energiahordozókat, amelyek megtalálhatóak az ország területén?

Kőolaj, földgáz, feketekőszén, barnakőszén

Melyik két energiahordozó a legjelentősebb export szempontjából? Kőolaj, földgáz

Mi az Oroszországgal való gazdasági kapcsolat jelentősége hazánk és Európa szempontjából?

Európa a fosszilis energiahordozóinak nagyrésztét Oroszországból szerzi be, energiafüggőség.

Nevez meg 5 bányászott ércet! Uránérc, vasérc, rézérc, ólomérc, cinkérc, higanyérc, aranyérc, rézérc

Ha egy ország rendelkezik ezekkel az ásványkincsekkel, akkor milyen iparágak jelenlétére enged következtetni?

Vas és acélgyártás, gépipar (gépjárműgyártás), hadászat, atomipar

Hol helyezkedik el a világban Oroszország gazdasági fejlettség alapján? Az egyfőre jutó GDP alapján közepes.

